

حساب کتاب فارابی جور است؟

محمدحسین سلطانی خبرنگار

فارابی گزارش عملکرد خود را منتشر کرد. با هر بار انتشار این گزارش توسط فارابی، محافل خیری پرسش‌های مهمی را درباره جداول، آمارها و داده‌ها مطرح می‌کنند. گزارش منتشر شده از فعالیت‌های این بنیاد در آبان ماه امسال نیز خالی از این داده‌ها و اطلاعات نیست. در این گزارش ۱۴۸ صفحه‌ای که بازه دو ماهه سال ۱۴۰۰ تا نیمه اول ۱۴۰۳ را پوشش می‌دهد، نام ۳۰ فیلم به عنوان فیلم‌هایی که فارابی در تولید آن‌ها نقش داشته، آمده است. «فرهیختگان» برای صحت‌سنجی گزارش منتشر شده، به بررسی مبالغ قراردادهای میان فارابی و صاحبان آثار و همچنین عملکرد فیلم‌های ذکر شده در اکران پرداخت. عملکردی که حاصل آن فروشی است که در نسبت با مبالغ پرداختی، نشان می‌دهد فارابی در این سال‌ها عملکردی غیرقابل دفاع داشته است. اما شرح این بررسی چیست؟ برای بررسی دقیق‌تر ماجرا باید از مهرماه سال ۱۴۰۰ آغاز کرد.

سه فیلم در ۶ ماه روی پرده

در بازه شش‌ماهه، فارابی سه فیلم «رمانتیسیم عماد و طوبی»، «مستطیل قرمز»، و «شادروان» را روی پرده اکران برد که این بنیاد به ترتیب در ساخت این فیلم‌ها مشارکتی ۵۰، ۳۰ و ۲۰ درصدی داشته است. فارابی با صاحبان این آثار قراردادی تقریباً به ارزش ۲ میلیارد و ۹۰۰ میلیون تومان بسته بود که پرداختی آن حدود ۲ میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومان بوده است. قرار دادن این مبلغ در کنار فروش تقریباً ۴ میلیارد تومانی این فیلم‌ها از اکران، نشان می‌دهد که شش ماه پایانی سال ۱۴۰۰ برای مسئولان فارابی موفق بوده است. البته باید به این نکته توجه داشت که به جز شادروان، دو فیلم دیگر مربوط به دوره‌های گذشته هستند و در سال ۹۸ قراردادهای با فارابی منعقد شده است. بانگاهی به آمار فروش می‌توان گفت در شش ماه پایانی سال ۱۴۰۰ شادروان بوده که فارابی را از ضرر و زیان نجات داده است. با حذف شادروان از لیست سه فیلم سال ۱۴۰۰، فارابی با سهم‌هایی ۸۰ میلیون و ۱ میلیارد و ۱۰۰ تومانی از فروش رمانتیسیم عماد و طوبی و مستطیل قرمز باقی می‌ماند. البته این رقم هشتاد میلیون تومان و تمام ارقام ذکر شده به عنوان سهم فارابی از فیلم‌های مختلف تنها پیرمندی درصد اعلامی این بنیاد با عنوان میزان مشارکت در

اثر است. در گزارش عملکردهایی که فارابی در سایت خود بازگذاری کرده، چیزی از مبلغ حاصل شده از اکران برای فارابی نیامده و این موضوع حتی می‌تواند این احتمال را به نظر برساند که در برخی از فیلم‌ها، درآمدی برای فارابی حاصل نشده است. با تمام این تفاسیر، اگر درصد‌های مشارکت فارابی را به میزان درآمد حاصل از اکران این فیلم‌ها هم تعمیم دهیم، فارابی در شش ماه نخست سال ۱۴۰۰ عملکرد مثبتی داشته؛ عملکردی که با بررسی سال‌های بعد متوجه می‌شویم که دوام نداشته است.

زیان آغاز می‌شود

در سال ۱۴۰۱ فارابی قراردادی ده میلیارد و ۴۱۰ میلیون تومانی با صاحبان ۹ اثر می‌بندد. فیلم‌هایی چون «مغز استخوان»، «سلفی با دموکراسی»، «بدون قرار قبلی»، «زالورا»، «تی‌تی»، «رویای سهراب»، «بام بالا»، «بیرو» و «بچه‌های طوفان»، که بیشترین قرارداد در این میان مربوط به بدون قرار قبلی به کارگردانی شعبی است. نکته جالب اینجاست که ۹ فیلمی که فارابی به اکران سال ۱۴۰۱ معرفی کرده، مورد اقبال تماشاگران قرار می‌گیرند. پرفروش‌ترین فیلمی که فارابی در سال ۱۴۰۱ در آن سهم داشته، فیلم تی‌تی به کارگردانی آیدا پناهنده است. فیلمی که با رقم ۲۱ میلیارد فروش، توانست در جمع پرفروش‌ترین آثار غیرکمدی سال ۱۴۰۱ قرار گیرد. با این حال اگر فکر می‌کنید که تی‌تی توانسته سود بزرگی برای فارابی فراهم کند، باید در این گزاره تجدید نظر کنید.

فارابی در تی‌تی، تنها ۱۰ درصد مشارکت داشته و مبلغ پرداختی این بنیاد برای فیلم چند ده میلیاردی پناهنده تنها ۴۲۰ میلیون تومان بوده است. در بین آثار ۱۴۰۱ فارابی، فیلم‌هایی وجود دارند که فروششان رقم عجیبی دارد؛ فیلم بچه‌های طوفان با فروش یک میلیون تومانی و تنها ۱۸۰ سانس اکران، لقب کم‌فروش‌ترین فیلم سه سال اخیر فارابی را به خود اختصاص می‌دهد. نکته جالب اینجاست که در این فیلم فارابی مشارکت ۱۰۰ درصدی داشته و حدود ۲۱۰ میلیون تومان هم به صاحبان این اثر پرداخت کرده است. البته باید به فیلم‌های فارابی در ۱۴۰۱، یک فیلم دیگر رانیز اضافه کنیم. پسران دریا هم از فیلم‌های ساخته شده در فارابی است که به دلیل نبودن این فیلم در گزارش‌های مالی این بنیاد، آن را از لیست خارج کردیم. این فیلم در اکران

تنها حدود ۱۸ میلیون تومان فروخت.

وقتی هزینه‌های سرسام‌آور دزدی را دوانمی‌کند

سال ۱۴۰۲ برای فارابی سالی هولناک بود. فارابی در این سال حدود ۱۱۶ میلیارد تومان قرارداد می‌بندد و در نهایت ۱۰۸ میلیارد تومان به صاحبان اثر پرداخت می‌کند. اما آنچه از فروش برای فارابی حاصل می‌شود، رقمی ۲۸ میلیارد تومانی است. یعنی تنها حدود ۲۶ درصد از پرداختی ۱۰۸ میلیاردی فارابی به آن بازگشته و حدود ۷۴ درصد زیان دیده است. البته با فرض اینکه همین مبلغ هم به فارابی برگشته باشد. فارابی در این سال ۱۱ فیلم دسته دختران، کت چرمی، نگهبان شب، بعد از رفتن، شماره ۱۰، گیج‌گاه، جنگل پرتغال، پالایشگاه، پدران، آپاراتچی و آسمان غرب را اکران کرد. این بنیاد با پرداختی‌های ۲۶ میلیاردی و ۲۸ میلیاردی به دو فیلم پالایشگاه و آسمان غرب، رکورد بیشترین پرداختی خود در ادوار مختلف را زد. دو فیلمی که هیچ‌کدام از آن‌ها حتی نتوانستند نیمی از بودجه پرداخت شده را برگردانند.

پالایشگاه با حدود ۶۲۶ میلیون تومان فروش، کمتر از ده درصد سرمایه اختصاص یافته خود را به دست آورد. آسمان غرب، به عنوان رکورددار هزینه در ادوار مختلف فارابی، تنها حدود ۱۰ میلیارد تومان در گیشه فروش داشت. البته همان رقم ۱۰ میلیارد تومان هم به فارابی نرسید و تنها ۵۰ درصد از فروش به فارابی تعلق گرفت. یکی از دلایلی که این فیلم‌ها توفیق چندانی نداشتند، تعداد سانس‌ها و اکران‌های محدودشان بود. فیلم پالایشگاه، که در جشنواره چهل و یکم موفقیت خوبی داشت، در اکران عملاً محو شد. این فیلم چه از نظر سانس و چه از نظر سانس وضعیت خوبی در اکران نداشت و در نهایت شانس خود را در پلنتم‌های نمایش خانگی جست‌وجو کرد. برای درک بهتر اتفاقی که برای این اثر پرهزینه فارابی رخ داده است، می‌توان آن را با یکی دیگر از آثار این بنیاد مقایسه کرد. پالایشگاه در زمان اکران خود روی پرده نقره‌ای تنها ۱،۱۲۴ سانس نمایش داشت، در حالی که فیلم دیگر فارابی یعنی بامبالا در سال ۱۴۰۱؛ ۱۱،۸۲۵؛ سانس اکران را به خود اختصاص داد. این تفاوت در تعداد سانس‌ها در حالی رخ داد که بودجه پرداختی حدود ۷۰۰ میلیون تومانی به بامبالا به هیچ وجه به گرد پای بودجه ۲۶ میلیاردی پالایشگاه نمی‌رسد.

وقتی درآمد‌ها بیشتر می‌شود

در نیمه اول سال ۱۴۰۳، فارابی ۷ فیلم «تاوان»، «آبی روشن»، «روایت ناتمام سیما»، «شور عاشقی»، «شهباز»، «پروین» و «قلب رقه» را به اکران فرستاد که در مجموع به اندازه فروش کل سال ۱۴۰۲ برای فارابی سهم ایجاد کردند. البته باید توجه داشت که فیلم پروین هنوز اکران نشده است. با این اوصاف ۲۸ میلیارد تومان حاصل از ۶ فیلم نیز نسبت به سال ۱۴۰۲ موفقیت بیشتری دارد.

فارابی با ۷ فیلمی که در حال اکران هستند، قراردادی ۶۶ میلیاردی بسته است که از آن تنها ۶۴ میلیارد تومان برای صاحبان آثار حاصل شده است. البته این دو میلیارد تومان پول پرداخت نشده فارابی به صاحبان آثار را باید به باقی‌بدهی‌های این سه سال اضافه کرد. فارابی طی این سه سال حدود ۱۰ میلیارد تومان بدهی دارد که کمترین آن مربوط به فیلمنامه تاوان ۱۵ میلیون تومان و بیشترین آن برای دسته دختران با نزدیک به ۶ میلیارد تومان است. کنار هم قرار گرفتن این اعداد و مشخص نبودن درآمد دقیق فارابی، وضعیتی مبهم را برای آینده فارابی به وجود آورده است. وضعیتی که در آن درآمد این بنیاد از فیلم‌ها در هاله‌ای از ابهام است و حتی اگر بر اساس درصد مشارکتشان در ساخت آثار، درصد فروش آن‌ها را محاسبه کنیم، باز هم فارابی نتوانسته وضعیت مالی سر به سری را پیش برد.

فارابی باز هم هزینه می‌کند؟

با تمام این تفاسیر، فارابی برای جشنواره فجر امسال هشت فیلم را روانه پرده می‌کند. فیلم‌هایی که آینده‌شان در اکران مشخص نیست و احتمال اینکه فارابی باز هم زیان بدهد بسیار بالاست. بنیادی که طی سه سال اخیر تنها ۶ فیلم را به صورت کامل از نظر هزینه پوشش داده است، یعنی تنها یک پنجم آثار ساخته شده در فارابی کامل به نام این بنیاد است. البته تم و کیف اینکه آیا فارابی می‌خواهد همین روند را پی بگیرد یا خیر، معلوم نیست اما به جرئت می‌توان گفت فارابی در آثاری که به تنهایی ساخته، کارنامه پرباری ندارد. از میان ۶ فیلمی که فارابی در این سه سال ساخته، تنها یکی از آن‌ها توانسته است بودجه دریافتی خود را در اکران جبران کند. با این حال، قضاوت برای عملکرد فارابی در جشنواره فجر زود است و باید دید آیا فارابی باز هم فیلم‌های خود را روانه نمایش خانگی و تلویزیون خواهد کرد؟

عملکرد ۳ سال فارابی از ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۳

بازه زمانی نمایش	نام فیلم	مبلغ مشارکت فارابی (در قرارداد) (تومان)	مبلغ پرداختی فارابی (تومان)	نوع قرارداد	میزان مشارکت بنیاد فارابی (در اثر درصد)	تعداد سانس	تعداد سالن	میزان کل فروش فیلم (تومان)	مبلغ سهم فارابی (از میزان فروش (تومان))
نیمه دوم ۱۴۰۰	رمانتیسیم عماد و طوبی	۱,۴۷۴,۵۰۰,۰۰۰	۱,۳۶۷,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۵۰	۸۲۱	۱۳	۱۶۰,۱۳۰,۰۰۰	۸۰,۰۶۵,۰۰۰
	مستطیل قرمز	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۱۰۰	۷۵۵	۸۲	۱,۱۴۶,۳۳۱,۰۰۰	۱,۱۴۶,۳۳۱,۰۰۰
	شادروان	۱,۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق و متمم	۳۰	۱۷,۱۳۵	۴۲۸	۹,۵۱۴,۳۲۱,۰۰۰	۲,۸۵۴,۲۹۶,۳۰۰
	مغز استخوان	۸۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۸۰۷,۵۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۲۲,۵	۵۰,۳۱	۲۶۲	۲,۱۶۶,۱۱۰,۰۰۰	۴۸۷,۳۷۴,۷۵۰
	سلفی با دموکراسی	۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۲۵	۶۰۶	۱۰۵	۱۱۳,۱۷۸,۵۰۰	۲۸,۲۹۴,۶۲۵
	بدون قرار قبلی	۲,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰	متمم پیش خرید مالکیت و حقوق	۸۰	۵,۳۷۰	۳۱۲	۳,۴۰۰,۴۴۳,۰۰۰	۲,۷۲۰,۳۵۴,۲۰۰
	زالورا	۱,۴۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۱,۲۹۶,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۳۰	۴,۷۶۸	۲۶۰	۲,۰۳۵,۲۶۷,۷۵۰	۶۱۰,۵۸۰,۳۲۵
	تی‌تی	۴۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۴۲۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۱۰	۳۰,۹۵۴	۵۰۴	۲۱,۵۴۵,۰۹۳,۵۰۰	۲,۱۵۴,۰۹۳,۳۵۰
	رویای سهراب	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۳۱۵,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۲۵	۲۹۱	۴۸	۵۳,۱۱۴,۰۰۰	۱۳,۲۷۸,۰۰۰
	بام بالا	۱,۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۶۱۸,۷۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۵۰	۱۱,۸۲۵	۳۳۴	۴,۵۹۷,۰۹۴,۰۰۰	۲,۲۹۸,۵۴۷,۰۰۰
۱۴۰۱	بیرو	۲,۰۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۱,۵۳۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۳۰	۶۳۰	۱۲۰	۹۶,۱۶۲,۵۰۰	۲۸,۸۲۸,۷۵۰
	بچه‌های طوفان	۲۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۱۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۱۰۰	۱۸۰	۵۸	۱,۴۰۱,۰۸۱	۱,۴۰۱,۰۸۱
	دسته دختران	۱۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۶,۷۴۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۱۰۰	۶,۹۷۹	۳۱۳	۴,۲۸۰,۷۲۷,۷۵۰	۴,۲۸۰,۷۲۷,۷۵۰
	کت چرمی	۹,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۹,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۵۰	۱۴,۱۸۵	۴۱۸	۱۴,۴۶۴,۲۳۹,۷۲۵	۷,۲۳۲,۱۱۹,۸۶۳
	نگهبان شب	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	متمم پیش خرید مالکیت و حقوق	۵۰	۴,۸۳۴	۲۹۸	۲,۳۹۶,۰۵۲,۰۰۰	۱,۱۹۸,۰۲۶,۰۰۰
	بعد از رفتن	۱۱,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۱,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق و متمم	۱۰۰	۱,۷۴۶	۱۶۸	۱,۰۱۴,۱۸۲,۵۰۰	۱,۰۱۴,۱۸۲,۵۰۰
	شماره ۱۰	۱۴,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۴,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق و متمم	۱۰۰	۱,۰۱۴	۱۴۱	۵۲۸,۷۵۲,۵۰۰	۵۲۸,۷۵۲,۵۰۰
	گیج‌گاه	۱,۱۲۵,۰۰۰,۰۰۰	۲۲۵,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۲۵	۱۶,۳۷۴	۴۶۰	۱۶,۰۰۷,۹۶۸,۵۰۰	۴,۰۰۱,۹۹۲,۱۲۵
	جنگل پرتغال	۴,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۴,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۷۰	۳,۴۵۷	۲۰۹	۳,۰۰۹,۰۶۴,۵۰۰	۲,۱۰۶,۳۳۵,۱۵۰
	پالایشگاه	۲۶,۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۶,۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق، متمم و نگارش فیلمنامه	۱۰۰	۱,۱۲۴	۱۰۶	۶۲۶,۲۹۸,۰۰۰	۶۲۶,۲۹۸,۰۰۰
۱۴۰۲	پدران	۷۸۰,۰۰۰,۰۰۰	۷۴۱,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۴۵	۵۱۶	۷۹	۱۷۷,۶۹۷,۵۰۰	۷۹,۹۶۳,۸۷۵
	آپاراتچی	۶,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۵,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۳۵	۷,۴۲۴	۳۶۳	۵,۸۱۹,۹۵۲,۵۰۰	۲,۰۳۶,۹۸۳,۳۷۵
	آسمان غرب	۲۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۸,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۵۰	۸,۳۹۳	۳۸۷	۱۰,۲۹۵,۷۴۵,۰۰۰	۵,۱۴۷,۸۷۲,۵۰۰
	تاوان	۳۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰,۰۰۰	نگارش فیلمنامه	۱۰۰	۴۵۲	۹۱	۱۸۹,۴۳۰,۰۰۰	۱۸۹,۴۳۰,۰۰۰
	آبی روشن	۶,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۵,۸۵۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۳۳	۱,۵۵۶	۱۸۴	۹۷۱,۵۴۰,۰۰۰	۳۲۰,۶۰۸,۲۰۰
	روایت ناتمام سیما	۷,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۶,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق و متمم افزایش سهم	۶۰	۱,۳۹۰	۲۰۶	۸۲۰,۹۴۷,۵۰۰	۴۹۲,۵۶۸,۵۰۰
	شور عاشقی	۱۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۴۰	۲,۲۳۲	۲۴۸	۲,۱۱۸,۲۳۴,۰۰۰	۸۴۷,۲۹۳,۶۰۰
	شهباز	۱۱,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۱,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۶۰	۷,۷۳۴	۴۲۴	۱۰,۷۸۰,۰۲۸,۵۰۰	۶,۴۶۸,۰۱۷,۱۰۰
	پروین	۳,۹۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۳,۹۵۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۲۸	اکران نشده	-	-	-
	قلب رقه	۲۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۳,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پیش خرید مالکیت و حقوق	۵۰	۹,۵۷۹	۴۲۷	۱۳,۹۲۷,۱۴۱,۰۰۰	۶,۹۶۳,۵۷۰,۵۰۰
جمع	۱۹۴,۳۱۹,۵۰۰,۰۰۰	۱۸۴,۳۲۵,۲۰۰,۰۰۰			۱۶۷۳۵۵	۷۱۳۸	۱۳۲,۲۵۶,۶۴۵,۸۰۶	۵۵,۹۵۸,۶۳۲,۱۱۹	